

خلاصه از مقالات ارائه شده درباره اقدامات لازم

علیه فساد در قانون اساسی افغانستان

مرکز همکاری بین المللی، اوهنتون نیویارک

در گذشته قوانین اساسی اقدامات لازم علیه فساد در میان کارمندان دولت را به قوه مقننه واگذار کرده اند. ولی در این اواخر يك اتفاق جمعی به سطح جامعه بین المللی بوجود آمده که فساد مقامات حکومت را به صفت يك مانع جدی برای حکومت قانون، تأمین دموکراسی و انکشاف عادلانه نشاندهی مینماید. "ون مقاماتی که از فساد بهره مند میشوند اغلب همان کسانی اند که مسئولیت وضع قوانین علیه آنها دارند، مسودین قوانین اساسی بیش از پیش اقدامات ممکن علیه فساد را در خود قانون اساسی جا میدهند تا باشد که از دسترسی قدرتمندان سیاسی خارج باشند. قوانین اساسی امروزی اغلب اصول حسابداری، شفافیت و خدمت به مردم را احتوا نموده، هر نوع فساد را نهی کرده و قوانین کاملتر را تجویز مینمایند. قوانین اساسی امروزی هم "نان ایجاد محاکم مستقل و غیره نهادها را جهت جلوگیری و تنبیه فساد دولتی توصیه میکنند.

افغانستان برای دلائل خاص خود را دارد تا برای مصئونیت خود از شر فساد دولتی اقدام نماید. افغانستان تا "ندین سال آینده متکی به کمک های بین المللی خواهد بود تا بتواند بعد از ده ها سال جن.. دوباره اعمار گردد. "نین کمک ها صورت نخواهد گرفت مگر آنکه هراس منابع تمویل کننده در باره اینکه این کمک از راه فساد و اختلاس به هدر خواهند رفت رفع شود. افغانستان نیز بهره ای ازین مساعدت ها نخواهد برد اگر قرار باشد که اینها از بدینگونه ضایع شوند. افغانستان بزودی دارای احزاب سیاسی خواهد شد، و برای اولین بار در آن مبارزات سیاسی گروهی صورت خواهد گرفت. در بسیاری کشورها ضرورت تمویل "نین مبارزات انتخاباتی یکی از منابع عمده فساد بحساب میآید. علاوه براین، این عرف متداول بین افغانها که باید قوم خود را در قدرت و فواید يك مقام دولتی شریک بسازند، و یا اینکه تصمیم گیری در امور عامه باید از طریق واسطه و روابط صورت بگیرد، اعتماد مردم را به مشروعیت حکومت از بین برده و منازعه و خشونت را دامن زده است.

اقدامات مشخص بر ضد فساد

بعضی از اقدامات برای کنترل نمودن فساد مقامات دولتی که باید در قانون اساسی فینجانیده شوند قرار
ذیل اند:

- فینجانیدن صریح حد اقل "ند نوعی از فساد که براساس آن رؤسای دولت و حکومت (در صورتیکه ایندو
متفاوت باشند)، قضات ستره محکمه، و در صورت امکان سائر کارمندان عالیرتبه.

- لازم ساختن اینکه قبل از اخذ يك موقف رسمی، در جریان اجرای وظیفه و در زمان ترك موقف، يك
کارمند عالیرتبه دولت و اعضای خانواده نزدیک و دور او باید دارائی خود را اعلام نمایند.

- ایجاد شفافیت در مورد مخارج و عایدات دولتی، از طریق لازم ساختن اینکه تمام حسابات حکومتی باید
از طرف يك ممیز مستقل منتشر شده، و مردم آزادانه بتوانند به مدارك و اسناد دولتی، به استثنای موارد
معدودیکه توسط قانون مشخص شده باشند، دسترسی داشته باشند.

- آوردن حکم لازم در مورد ممنوعیت در صورتیکه تعارض منافع رخ میدهد.

- وضع مقررات و نظارت بالای منابع تأمین مالی احزاب سیاسی و مبارزات انتخاباتی، و در صورت امکان
در نظر گرفتن تمویل مبارزات انتخاباتی از منابع دولتی.

- فراهم نمودن حفاظت مناسب برای کارمندان دولتی یا اتباع عادی که فساد را برملا ساخته و یا آنرا
محکوم مینمایند.

مقررات علیه فساد باید شامل موازین خاصی برای جلوگیری از سوء استفاده از آن باشد:

- مسئولیت (معافیت) های مخصوصی که اکثر برای اعضای پارلمان و دیگر مقامات دولتی در نظر گرفته
میشوند ممکن اهداف مهمی را برآورده سازند (از قبیل جلوگیری از تهدید مخالفین)، اما این معافیت ها
هم "نان میتوانند سد راه مبارزه با فساد واقع گردند.

- دوائر مخصوص مبارزه عليه فساد خود ميتوانند به يك وسيله سياسى مبدل شوند، قسميكه به فرمان اغلب در کشور هاي هانکاد...، {اکستان وسين} اور اينکار صورت گرفته است. فلهاذا دلايلى مقنع براى ضرورت ايجاد کنترول و موانع لازم وجود دارد.

نهاد ها

قوانين اساسى سابقه در افغانستان نهاد هاى خاصى را جهت رسيدنى به تخطى مقامات دولتى در برداشته اند، اما در شواهد تاريخى ديده نمى شود که فويا اين نهاد مورد استفاده وسيعى داشته اند. قانون هاى اساسى ۱۹۲۳ و ۱۹۳۱ ايجاد يك ديوان عالى را لازم ساخت که به صفت يك ارکان منفرد وجود داشت و وظيفه آن "محاکمه نمودن وزراى دولت". (به مواد ۳۳ تا ۳۵ و RS تا RV در قانون اساسى سال ۱۹۲۳، و مواد ۷۹ تا ۸۲ و ۹R تا ۹S در قانون اساسى سال ۱۹۳۱ مراجعه شود) قانون اساسى سال ۱۹۳۱ مقرر داشت که {پيرد (تعقيب) وزرا و کارمندان دولتى بايد از طرف يك هيئت {پيرى تشکيل شده در شوراي ملئ، و به موافقه {ادشاه، صورت پيرد.

لازم است تا شرايط خاصى براى تشکيل و فعاليت ارکان هاى مستقل {پيرى (تعقيب) وضع شود تا متضمن شائستگى (قابليت کار)، استقلال و شفافيت آنها شود. مزيت عمده "نين ارکان هاى مخصوص آنست که تحقيق و {پيرى فساد پانه يا عمده ترين وظيفه آن است. ولى "نين ارکان ها براى بقا و تمويل خود بايد با ديور ارکانهاى حکومت رقابت نمايند.

ارکان هاى مستقل براى حسابدهى ميتوانند شامل يك رياست عمومى تميز (که مستقلاً براساس فرمان قانون بوجود آمده)، کميته هاى {ارلمانى، ديوان (محاکم) خاص، و يك محکمه قانون اساسى يا محکمه عالى که قدرت محاکمه کارمندان عاليرتبه دولت را داشته باشد. طبق قانون کشور فرانسه يك ارکان {پيرى با ممیزی به قوه مجريه و يا {ارلمان گزارش ميدهد، تا از آن نتيجه فپيرى نموده و يا براساس دريافت هاى عمل نمايد. در کشور نيپال ارکانى که به اساس حکم قانون اساسى در زمينه ايجاد شده است مسئوليت تحقيق و تعقيب "ندين نوع تخلف را، به شمول فساد، دارا ميباشد، اما قانون اساسى نيپال مقامات ملئ و نظامى را تابع احکام مختلف قرار ميدهند. در اکوادور ارکان مبارزه با فساد اعضاى خود را از سازمان هاى غير دولتى، که مستقل از حکومت ميباشند، جلب ميکند.

اینگونه يك ارگان مستقل میتواند هدف مجوزات (یا اهداف) گسترده تری داشته باشد. در کشور فیجی دفتر رسیدگی به شکایات اتباع شامل بخش های مختلف برای تأمین منافع عامه و نظارت از حقوق بشر میباشد. ولی حساسیت های سیاسی که موضوعات حقوق بشر و مبارزه با فساد همراه دارند، ممکن است اعتبار دفتر رسیدگی به شکایات را متضرر ساخته و این ارگان را از رسیدگی به کار اصلی آن - که عبارت از شکایات عادی مردم است - منحرف بسازد.

يك امکان که بیشتر قابل اجرا میباشد عبارت از نقش "محافظ عامه" در قانون اساسی افریقای جنوبی است. محافظ عامه يك مقام رسمی است که صلاحیت تحقیق و تعقیب هر نوع فعالیت سوال برانه را در "وکات دولت یا اداره عامه دارد. صلاحیت های محدود و وظایف مشخص این مقام از طرح يك "محافظ حقوق بشر" گرفته شده و اصلاً معادل آن است. این مدل ممکن است به بسیار خوبی در شرایط افغانستان تطبیق گردد.

ضمیمه: متون نمونه ئی

از متون نمونه ئی ذیل میشود برای تسوید مواد قانون مربوط به تمامیت فردی مقامات دولتی استفاده نمود. این متون میتوانند زمینه را برای وضع قوانین مفصل تر در قدم های بعدی فراهم بسازند.

متن اول:

مشتغلین مقامات دولتی که در قانون اساسی توضیح شده اند، و بقیه کارمندان ملکی هی • وظیفه یا رابطه انتفاعی دیرری نمیتوانند داشته، به استثنای فعالیت های تحصیلی و مذهبی. این کارمندان ملکی و مقامات دولتی منتخب نباید با مؤسساتی که با دولت رابطه دارند داخل روط داد و ستدی فرودیده، و باید تمام دارائی ها، بدهی ها و عواید خود را و هم "نان نحوه حصول اینها را وقتاً فوقتاً اعلام نمایند. تخلف ازین مقررات باعث سبکدوشی متخلفین، مطابق به حکم قانون اساسی و قوانین دیرری خواهد شد. (برای شرح بیشتر "نین مدل، به قانون اساسی یوفندا مراجعه شود.)

متن دوم:

از آنجائیکه فساد و انواع دیرری خطای اداری باعث تضعیف {روسه دموکراتیک میگردد، مقامات دولتی، اعم از منتخب و منتسب، مکلف اند تا معیار های عالی حفظ تمامیت اداره عامه را مراعات نمایند. در نتیجه، آنها باید از دریافت و تقاضای رشوت، و از هر نوع فعالیتی که منتج به افزایش دارائی شخصی شان به قیمت دولت و اتباع آن گردد، اباه ورزند، و در استخدام افراد، عقد قرار داد ها و تعیین {الیسی از دادن اولویت برای اقارب و وابسته {ان شخصی خود {رهیز نمایند. بر علاوه اتباع عادی کشور و مؤسسات منفعتی مکلفیت دارند تا با دولت منصفانه معامله نموده، بنا برین، از اعمال نفوذ غیر مجاز بالای تصمیمات عامه، از طریق {رداخت رشوت و راه های دیرری - به شمول استفاده از روابط شخصی و فامیلی - خودداری نمایند.